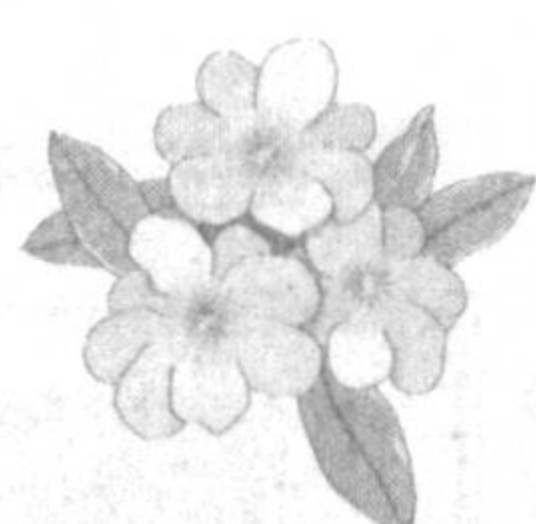
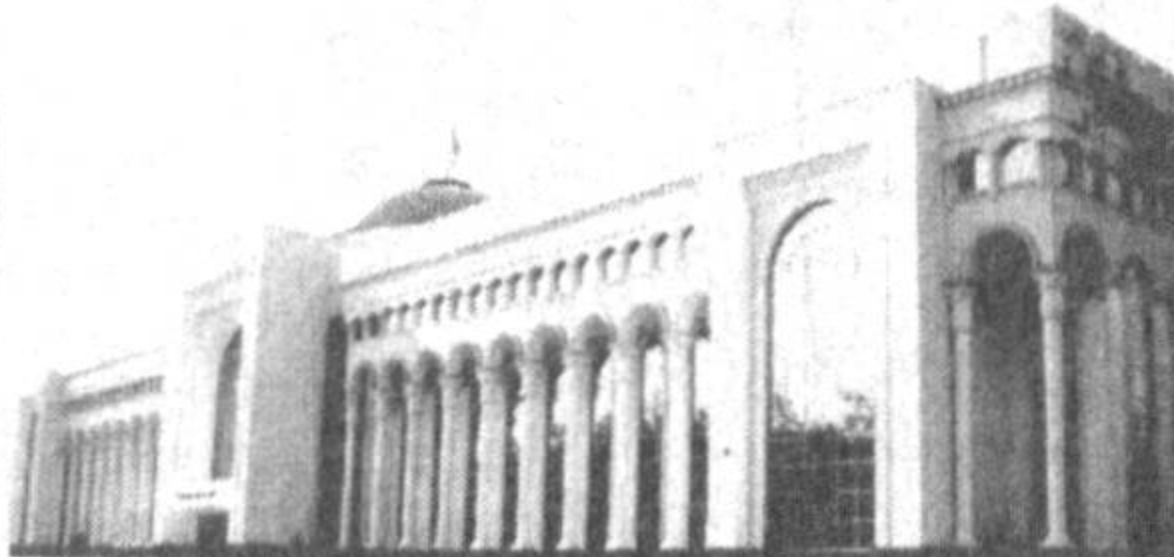

ТОШКЕНТ ОҚШОМ

ШАҲАР
ИЖТИМОИЙ-
СИЁСЫЙ
ГАЗЕТАСИ

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган № 32 (9.376) 2000 йил 17 март, жума Сотувда эркин нархда

Ўзда миллий қадриятларимизни жамламиз, қалбларимизга ўзгача шуккуху ҳонадонларимизга файзу тароват олиб келувчи байрамимиз Наврўзга ҳам саломқил кунлар қолди. Наврўз — умумхалқ байрамида шахримизнинг марказий ва гажжум кўчалари, шодиналар ўтадиган майдонлар қандай кўринишга эга бўлади? Биз шундай савол билан шаҳар бош раҳбари Рафаэл Юсуповга мурожаат қилдик.

— Шодлик ва бахтиёрлик, меҳр-муҳаббат байрами — Наврўзга тайёргарлик ишлари низоҳасига етди. Байрамга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш шаҳар комиссияси биз, раҳбарлар зиммасига гоят масъулиятли ва

Шаҳар кўча ва хиёбонларига байрам руҳини бағишловчи чизмаларни раҳбар Солиҳоновлар оиласи чизган. Бу расмларда асосан миллий халқ урф-одатлари, қадриятларимиз ўз ифодасини топади.

Тасвирий композицияларда давлатимизнинг кўп асрлик тарихи ва маданияти, бугунги кун нафаси акс эттирилган. Масалан, Халқлар дўстлиги майдони улғу мутафаккир Алишер Навоийнинг «Сабъи сайёра» асари асосида безатилди. Мустақиллик майдонида эса раҳбарлар бўлиб ўтадиган байрамнинг бутун маъносини хилма-хил сержило бўёқларда акс эттиришга ҳаракат қилганлар. Баҳорнинг об-

Тараддуд

КЎРГАН КЎЗНИ ҚУВНАТАДИ

зифа — тантаналар дебечаси бошланган Алишер Навоий номидаги Миллий боғни, шаҳар майдонлари, шохқўчалари, хиёбонлари, сайилгоҳлари ўзига хос ва ўзгача бир рўҳда безатишни топширди.

2000 йилнинг Президентимиз томонидан Соғлом авлод йили деб эълон қилинган боис, тайёрланган кўпгина ишлар ва паннолар ушбу кўлуг санга бағишланган.

Мустақиллик, Хадра, Мирзо Улуғбек, Халқлар дўстлиги майдони, Сайилгоҳ, Амир Темур хиёбони ўзгача байрамона безатилиб, кўпроқ ашиқ ва мовий ранглар билан жилабланган. Ушбу ранглар рамзий маънода — яшариш ва янгиланиш, баҳор, кўм-кўк табиати ўзда муҳассамлантиради.

ҳавоси ўзгарувчанлигини ҳисобга олиб ўз ишларида сув тегса ҳам ёйилмайдиган мейвёвек ва унинг қўшимчаларидан фойдаланганлар.

Бу ишларни амалга оширишда «Раҳсом» ва «Безаи» ижодий корхоналарининг моҳир раҳбарлари, мутахассислари астойдил меҳнат қилдилар. Тайёр бадий-безакли паннолар ўрнатилди.

Байрам кунлари тунги Тошкент жамоллини нурафшон этувчи ранг-баранг чироқлар, хилма-хил жипла-нужчи фавворалар шахримиз ҳуснига яна ҳам хос қўшади. Бундай гўзал манзара «Тошхашар» корхонаси хизматчиларининг меҳнатлари маҳсулидир.

Сўхбатдош Шоира МУҲАМЕДОВА.

Наврўз байрамига ҳар бир жамоа, ҳар бир эзу ниҳти инсон ўз тадбирига тўхтаси билан келади. Шу боис ҳам пойтахтимиздаги кўпжа жамоалар қаторида фаолият кўрсатаятган «Суфра» Ўзбекистон-Америка қўшма корхонаси ишчи-хизматчилари байрам супрасини кенг-роқ очдилар.

БАЙРАМ ДАСТУРХОНИГА

Ҳамшаҳарларимиз ва мамлакатимиз аҳолиси дастурхонига 20 хилдан ортиқ ширин-шакорат озиқ-овқат ва қандолат маҳсулотлари тайёрлаб бераётган жамоа ахли Наврўз байрами арафасида икки турдаги янги маҳсулот тайёрлашга муваффақ бўлдилар. Таркибига Ўзбекистонда етиштирилган мевалар бўтқаси қўшилган «Баҳор» печеньеи ва мармеладнинг янги тури ихчам ва бежирим қадоклаиб хари-дорларга тортиқ этилди.

— Байрамни жамоамиз аъзолари кўтаринки меҳнат кайфияти билан кўтиб олмақдалар, — дейди қўшма корхона директорининг ўринбосари Фуқрат Меликулов. — Чунки америкалик

ҳамкорларимиз ўзлари китритган сармоёси миқдори-ни 120 минг долларга кўтарди. Бунинг натижасида корхонамизга Италиядан янги қадоклаш ускуна-сини, яъни зарли қадоклаш линиясини келтириб ўрна-тамиз ва қўшимча 10 та ишчи ўрни яратамиз. Тез кунларда бу режамизни амалга оширамиз.

Дилноза ГИЁСОВА.

Ҳиммат

СУРАТЛАРДА: «Маҳсулотларимизнинг таъми оғзингизда қолади», — дейди қадоклашчи Сабоҳат Соатова; оператор Баҳром Исмолов ўз иш-ини устаси, Тоҳир Нигматуллин олган суратлар.

ДАВР САДОСИ

БАРЧА МАНБАЛАРДАН ОЛИНГАН СЎНГИ ХАБАРЛАР

МАМЛАКАТИМИЗДА

- Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов номига муборак Қурбон ҳайити муносабати билан хорижий мамлакатларнинг давлат ва ҳукумат раҳбарларидан, халқаро ташкилотлардан самимий дил изҳори билдирилган кутловлар келмоқда.
- Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Банк, бюджет ва молия масалалари қўмитасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг иккинчи чакриқ Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузасидан келиб чиқадиган биринчи навбатдаги вазифаларни амалга ошириш учун банк тизими меъ-рий-ҳуқуқий базасини такомиллаштириш мавзусига бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.
- Қаршида иқтисодий ислохотларни янада ривож-лантириш, Қашқадарё вилоятида баҳорги дала ишларини уюшқоқлик билан ўтказиш масалаларига бағиш-ланган йиғилиш бўлиб ўтди.
- Ўзбекистон Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбир-корлар палатасида бўлиб ўтган республика семинар-танлови «Тадбиркорлик ва иқтисодий ташаббуслар эр-кинлиги» мавзусига бағишланди.
- Наврўз айёми арафасида очик турдаги «Наманган экстракт ёғ» акциядорлик жамиятида тайёр маҳсулот-ларни қуядиган янги технологик линияни ишга туши-ришга ҳозирлик қўрилмоқда.
- Шўртан газ-кимё мажмуида мазкур комплекс қури-лишини назорат қилиш ва мувофиқлаштириш бўйича идораларро комиссиянинг йиғилиши бўлди.
- Ўзбекистон хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамиятлари кенгаши-да қадимий байрам — Наврўзга бағишланган тантана-ли кеча бўлиб ўтди.
- БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонасида ўтқа-зилган семинарда ахборот марказларининг фаолияти-га доир масалалар қараб чиқилди.
- Сергелидаги илмий-техника марказида иқтидор-ли болаларнинг анъанавий сўёти ўтказилди.
- Наманганда раҳбарлар ўртасида теннис турнири ўтказилди.

ЖАҲОНДА

- Кеча Украина Президенти Леонид Кучма ташир-ф билан Бокуга келди. Унинг Озарбайжон Президенти Ҳайдар Алиев билан олиб борган музокаралари энер-гетика ва транспорт соҳасида ҳамкорлик масалалари-га бағишланди.
- Туркменистон Бош вазирининг ўринбосари Р. Са-паровнинг Беларусга қилган таширфи ва унинг рес-публика раҳбарияти билан учрашуви чоғида Туркмени-стонга 2 мингта беларус тракторларини етказиб бе-риш юзасидан шартнома имзоланди.
- Кеча Москвада ўтказилган МДХ мамлакатлари мудофаа вазирлари кенгашининг навбатдаги мажли-сида халқаро терроризмга қарши кураш масалалари муҳокама қилинди.
- Лондонда Ўзбекистон халқ артисти Муножат Йўлчи-ева ва Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Шавак-т Мирзаевнинг гастроллари катта муваффақият билан ўтди.
- Жаҳон ахборот маҳкамаларидан берилган хабар-ларга қараганда «1-рақамли террорчи» Усама бин Ла-ден буйрак хасталиги сабабли ўлиш ҳолатида ётибди. Ушбу хасталикнинг зўрайиши боиси Гарбдаги маҳсу-с хизматларнинг Усама бин Ладенни бир мунча заҳар-лашга эришганлиги билан изоҳланмоқда.
- Россия Федерациясининг Саратов вилоятидаги нефть омборларида бир неча кундан бери рўй берган ёнғин оқибатида қарийб бир миллион доллар қиймати-да зарар қилинди.
- Россия Федерациясининг бориш қийин бўлган ҳудудларида Россия Президенти сайлови бўйича овоз беришлар бошланди. Бу жойларга бюллетенлар вер-толётлар ёрдамида олиб борилмоқда.
- Ашгабатда ўтказилаётган нефть-газ мажмуига ба-ғишланган конференцияда шов-шувли хабар эълон қилинди. Аниқланган маълумотларга қараганда Кас-бий денгизининг туркман шўъбасидаги нефть захира-лар кўзда тутилганидан икки баробар кўп экан.
- Покистон ҳарбий ҳукумати ҳокимият эгаллангани-дан сўнг биринчи марта сиёсий иш ташлашлар, кўчага чиқиб норозилик билдиришлар ва намойишлар ўтқа-зишни тақиқлади.

Мувофиқлаштирувчи кенгаш ҳаракатда МУҲИМИ — САМАРАДОРЛИК

Илгари хабар бериб ўтганимиздек, Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича рес-публика мувофиқлаштирувчи кенгаши фаолиятини фаолаштириш тўғриси-да»ги қарорини бажариш мақсадида Тошкент шаҳар ҳокими кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича тегишли қарор қабул қилган эди.

Ана шу ҳужжатдаги қоидалар-ни амалга ошириш доирасида маҳсул ишчи гуруҳлари ташкил этилган, бу гуруҳлар ўзининг да-стлабки кенгашларини ўтказган эди. Кўни кеча шаҳар мувофиқ-лаштирувчи кенгашининг шаҳар ҳокимининг биринчи ўринбосари А. Миржалилов ўтказган навбат-даги мажлисида ишчи гуруҳлари ўтказган кенгашларнинг ажула-ри муҳокама этилди.

Мажлисида шу нарса таъкид-ландики, ўтган қисқа муддат мо-байнида тадбиркорлик тизимида-ри фаолиятини ташкил этишда ижобий натижаларга эришилди, ҳис-муладан тегишли идораларга ҳисобот ҳужжатларини тузиш ва юбориш жараёни бир мунча сод-далаштирилди. Шунингдек, тек-ширувлар тизимида ҳам қатор ижобий натижаларга эришилди. Банк ташкилотлари билан кичик ва хусусий тузилмаларнинг ўза-

ро шериклик муносабатлари ме-ханизми ҳам секин асталик бил-ан йўлга қўйилмоқда. Кичик ва ўрта тадбиркорлик-ни ривожлантиришнинг мустаҳ-кам механизмининг яратилиш, улар-нинг фаолияти самарадорлиги-ни ошириш тўғрисида сўз борар экан, мажлисида сўзга чиққанлар оммавий ахборот воситалари-нинг бу борадаги ўрнини алоҳи-да қайд этидилар. Оммавий ахбо-рот воситалари билан доимий алоқалар ўрнатиш, матбуот са-хифаларида, радио ва телевиде-ние эшиттиришлари ва кўрсату-лариди энди иш бошлаётган тад-биркорлар учун махсус ўқув кур-сларини жорий этиш, бу ишга тажрибали тадбиркорларни, ки-дидилди.

Қадриятларимиз МЕҲР-ОҚИБАТ ВА МУРУВВАТ БАЙРАМИ

МЕҲР-ОҚИБАТ ВА МУРУВВАТ БАЙРАМИ ҳисобланган Ийд ал адо, яъни Қурбон ҳайити бутун ислом оламидаги каби бизнинг юртимизда, унинг пойтахти Тошкент шаҳрида ҳам ўр шодиналар, файзу барокат ила кенг нишонланди.

Хали кўёш буй кўрсатмасдан туриб эрта тонгданок мўмин-мусулмонлар ёруғлик, барак ва ҳосилдорлик рамзи ҳисобланмиш атрофни қоплаган оплоқ қор, юртимизда ҳўми сўраётган тинчли-қо осийиштатликка шўқронлар қилиб, покланиб, янги ва тоза кийимлар кийиб тақбир ташриқлар айтган ҳолда жо-меъ масжидлари томон йўл олишди. Бошқа масжидлар ҳам шаҳримиздаги «Тилла шайх» жо-меъ масжиди ҳам пой-тахтнинг турли гушаларидан келиб Ҳай-ит намозини шу ерда ўқийни ният қил-ган мусулмонлар билан гажжум бўлди. Ахли жамоат билан бомдод намози ўқилган, «Тилла шайх» жо-меъ масжиди-нинг имом хатиби Кариммўлла кори Имомов Қурбон ҳайити ва қурбонлик маросимининг фазилати ҳислатлари, са-воблари тўғрисида тўхтади, тинчлик-осойишталикнинг бардавом бўлиши,

мустақил мамлакатимиз ривож-и йўли-да ўз сай-ҳаракатларини аямаятган Юртбошимиз ҳақида дуолар қилди, барчага соғлиқ-омонлик ва сийҳат-са-ломатлик тилаган ҳолда ҳожиларимиз-нинг ўз амалларини мукамал адо этиб, она юртига эсон-омон қайтишлар-ини яратгандан сўради. Икки ракат ҳайит намози ўқилган, барча мусулмонлар бир-бирларини очик чекра билан «Ҳайитингиз муборак бўлсин!» дея қўлашди. Қурбн етган кишилар атакан жонлиқларини қурбон-ликка сўйиб, гўшларини кўни-қўши-лари, етим-есир ва мискинларга ҳўсон қилишди. Ёши улўв кексалар, беом-рлар, қариндош-уруғлар йўқланиб, улар-нинг кўнгиллари ҳўшнўд этилди, бола-ларга ҳайитликлар берилиб, сўюнти-рилди. Ҳайит байрами билан боғлиқ бўлган яна бир аjoyиб удум — янги келин туғшан ҳонадонларда ўзбекона лўфту жозиба ила келин саломи ма-росимлари адо этилмоқда. Аллоҳ таоло Қурбон ҳайити кунла-рини барчамиз учун муборак қилиб, унинг савобидан баҳраманд бўлиш-ли-гизни насиби рўзи айлосин.

Дилмурод ИСМОИЛОВ.

Шайхонтохур тумани назорат инспекциясининг 2000 йилнинг биринчи ярмидаги асосий иш йўналишларида му-вофиқ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси-нинг 1999 йил 17 ноябрдаги 504-сонли «Иш ҳақининг ўз вақтида тўланиши учун вазирликлар, идоралар ва хўжа-лиқ юрттувчи субъектлар раҳбарларининг жавобгарли-гини ошириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғриси-да»ги қарорининг бажарилиши ҳудуддаги 12 та корхоналарда туман меҳнат бўлими ходимлари билан бирга-да ўрганиб чиқилди.

Ўрганилган барча корхоналарнинг ой-лик иш ҳақидан қарз-лари мавжуд бўлиб, уларнинг жами 36916 минг сўмни ташкил қилади. Шулар жумласи-да: «Ўзсувқурилиш» кон-цернининг умумий қарзи 4740,2 минг сўм бўлиб, 90740 сўми ҳамда ОТАЖ «Геологический» корхонаси 1967,6 минг сўм миқдоридидаги ишчи ва хиз-матчиларнинг ойлик иш ҳақлари 1999 йилнинг но-ябрь ойидан бери ойлик иш ҳақларидан қарздорлиги ҳамда ГПТ «Кизилтепагеоло-гия» корхонаси 5890 минг сўм, «Ўздавсувлойд» ин-ститут 5779,5 минг сўм, ОТАЖ СУПНР корхонаси 3200,4 минг сўм, КГЭЭ ГПТ

Назорат инспекциясида

ҚАРЗЛАР ҚАЧОН УЗИЛАДИ?

субъектларнинг шахсан раҳ-барларига юклатилган. Шу-нингдек, «Тошлойиха» инсти-тут 4955,8 минг сўм, 12-қурилиш трестига қарашли 65-сонли қурилиш бошкар-маси 6900,6 минг сўм ҳамда шу трестга қарашли «Бетон қоришма ишлаб чиқариш» бошкармаси 1334,2 минг сўм декабрь ойидан бери ойлик иш ҳақларидан қарздорлиги ҳамда ГПТ «Кизилтепагеоло-гия» корхонаси 5890 минг сўм, «Ўздавсувлойд» ин-ститут 5779,5 минг сўм, ОТАЖ СУПНР корхонаси 3200,4 минг сўм, КГЭЭ ГПТ

хонанинг ўрганиш ҳужжат-лари тегишли чора қўриш учун туман прокуратураси-га ҳамда меҳнат бўлимига Меҳнат кодексининг 154, 161-моддаларининг талаб-ларини қўпол равишда буз-ганликлари ва директив ҳужжатларни бажаришда йўл қўйган хато-камчилик-лари учун ўрганилган кор-хона раҳбарларига чора қўриш тавсия этилди.

Ҳикматилла ШУКУРОВ, Шайхонтохур тумани ҳокими ўринбосари, назорат инспекциясининг раҳбари.

Хеч дўстлик ва унинг қадри ҳақида ўйлангизми? Ёлғизлик ва дўстлик янани нақадар оғир. Ҳаётнинг ҳамма даврида ҳам дўстлик янани қийин, айниқса талабалик даврида, дўстлар даврасида фойда бўлади. Лекин муносиб дўст танлашнинг ўзи бир ҳунар бўлиб, уларнинг панду насихатлари ва тажрибаларидан ибрат олиш мақсадга мувофиқдир.

Имом Ғаззолий дўст танлаш борасида шундай ёзган эканлар: «Билгилки, ҳар киши суҳбатлашишига ва дўстлиққа лойиқ эмас.

ДЎСТЛИК ОДОБИ

Бирон киши билан суҳбат қилишдан аввал унинг ўрта ҳислатига эътибор бериш керак. Биринчидан: у одам ақли бўлсин, чунки одам суҳбатидан фойда йўқ. Иккинчидан: суҳбатдоши яхши ҳулқи бўлсин. Ҳамон ҳулқи инсондан яхшилик кутма. Учинчидан: солиҳ инсон бўлсин, чунки ҳеч нарсани тан олмайди, худодан қўрмайдиган одамга

эътибор қўйиш яхши эмас».

Саъдий Шерозий «Гулистон» асарида шундай ёзган эканлар: «Ҳар кимки ёмон билан ўтирса, у кишининг табиати ёмон одам таъсир қилмас ҳам, унинг тариқатига зарар келтиради».

«Қобуснома» асарида шундай жумлалар учрайди: «Билгилки, эй фарзанд! То киши тирикдир, дўстсиз бўлмагуси».

Ҳикматнома

дир. Кишининг дўстсиз бўлганидан биродарсиз бўлгани яхшидир».

Имом Ғаззолий яна шундай ёзибдурлар: «Ёмон улфат темирчига ўхшади. Кийимини куйдирмас ҳам, олови сени куйдиради. Яхши улфат атторга ўхшади. Сена мушк-анбар бермас ҳам, мушк-анбар ҳиди сени қоплайди».

Бир ҳақимдан: «Дўст яхши-роқми ёки аками?» деб сўрабдилар. У киши: «Аканг агар дўстинг бўлса яхшидир», — деб жавоб берибди.

Ҳақимлардан яна бири дебдур: «Яхши дўст катта ҳазинадир. Аҳмоқлар билан ҳеч қандай дўст бўлманг. Аҳмоқлар билан ҳеч қандай дўст бўлманг. Ёмон билан ўтиргандан танҳо ўтирган яхшироқдир». Жумладан, Саъдий Шерозий дебдурлар: «Кимки ёмон билан ўтирса, яхшилик қўрмайди. Дўст улдири, қўзар дўстлик қилин, паршон ҳолида, қўганида наҳот».

Бахриддин ТУРҒУНОВ тайёрлади.

Мана ўлкамизга соғинча кутганимиз Наврўзи олам кириб келмоқда. Барчанинг қалби баҳорий ҳис-туйғуларга лиммо-лим. Айниқса ижодкорлар — шоир, ёзувчи, рассом санъаткорларнинг илҳом бўлган қайнаб, диллари тубида яширинган янги-янги гоялар, асарлар тугилиши табиий. Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, таниқли мўйқалам соҳиби Ортиқали Қозоқов ижоди ҳар йили айни баҳор, Наврўз айёмида яна ҳам гуллаб-яшнайдиган, янги, гўзал асарлар билан бойида.

Диллашу

БЎЁҚЛАРДА ЯНГИ КҮН ИЛҲОМЛАРИ

Ортиқали Қозоқов она табиатдаги юзлаб, минглаб рангларни илғай олади. Ва уларнинг ҳар бирини ўз ўрнида, қойилмақом қилиб фойдалана олади. Шунинг учун ҳам унинг асарлари бошқаларига ўхшамайди, унда миллийлик ва замонавийлик муҳассас.

Наврўз айёми арасида рассомнинг янги асарлари билан танишиш мақсадида унинг устaxonасига ташиф буюрдик. Мўҳажжигина устaxonада Ортиқалини ҳақиқий ижод палласида учратдик. Унинг мўйқаламда яратган турли-туман гўзал портретларини кузатиб, беихтиёр тасанно айтиди киши. Баҳорий тиниқ ва айвон ранглар инсонлар билан уйғунлашган ҳолда рассом асарларида ёрқин бўёқларда маҳорат билан акс эттирилган.

Ортиқали, сиз асарларингизда кўпроқ қандай мавзуларга эътибор қаратасиз? Нечундир асарларингизда инсонлар қиёфаси табиат манзаралари билан уйғунлашган ҳолда намойён этилган...

— Ҳа, баҳор фасли нафақат рассомлар, балки бошқа ижод кишилари учун ҳам жуда қадри, ҳаётга қайта жон бағишлов.

чи, илҳом бағишловчи фасл. Мен ҳам баҳорни жуда соғиниб кутаман. Чунки дилимда ўйлаган янги-янги фикрлар қозоғга қўнда, гўзал ва бетакор асарлар тугилади. Наврўз айёми мен учун

СЕНИ СОҒИНДИК, НАВРЎЗ!

ўзгача шодиёна байрам. Шу айёмда янги-янги асарлар яратиш уюм бўлиб қолган. Яъни, Наврўз менинг ижодимда ёрқин юлдуз, илҳом манбаи, десам тўғрироқ бўлади. Баҳор, Наврўз асарларимда турфа ранглар жиҳсида муҳассаслашган. Мен рангларни табиатдан, баҳордан оламан.

Наврўз миллий ва маънавий қадриятларимиз, урф-одатларимиз билан узвий боғланган. Шунинг учун асарларимда кўпроқ аёллар билан табиатни уйғун ҳолда акс эттиришга ҳаракат қиламан. Масалан, «Наврўз нафаси» номи янги асаримда гўё ер, табиат ҳали уйғонмаган. Қўзалоқларнинг сочлари ранглар билан бирга ўсатгани, инсоннинг табиат билан ўзаро бир-бирига боғлиқлиги акс этган. «Уйғониш» деб номланган асарда эса икки хил маъно бор. Ранглар нақидек икки қизга, ҳамда ер ва инсонларга

яқиндан таништиришимиз керак, деб ўйлайман.

— Наврўз айёми арасида оқшомхонларга тиллақларингиз?

— Мана муборак Наврўз айёми, муқаддас Қурбон ҳайити қўнларида оқшомхонларга барча эзу тиллақлар ҳамроҳ бўлишичи, Наврўз — янги кун демек, барча юртдошларимизга янги ва ёрқ кўнлар, янги омад, янги бахт доим ёр бўлишичи тилайман.

Сўхбатдош Дилором ИКРОМОВА.

СУРАТЛАРДА: Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби, таниқли рассом Ортиқали Қозоқов ижодхонасида (юқорида); рассомнинг Наврўз илҳомлари асосида яратган асарларидан намуналар.

Рустам Шарипов олган суратлар.

Миллий қадриятларимизнинг тикланишида жонбозлик қўрсатган, маърифатпарвар, амалиётчи элшунос олим Билол Аминов диёримизнинг кўнглини жойларини кезиб чиққан тоғ-мас тадқиқотчилардандир. Элшунос «Илдан мақсад — амалиёт» ширини ривож этиб, доно халқимизнинг олтин меросига сайқал бериб келмоқда.

Ушбу суҳбатимиз Наврўз айёмининг тоғли таъриқ таълими — қувватли суғалак ҳақида.

— Хабарингиз бор, тарих илмининг энг қизиқарли соҳаси элшунослик фанидир, — дейди Билол ака. — Элшунослик халқларнинг келиб чиқиши, турли минтақа-

ларда жойланиши, уларнинг ўзига хос ва мос моддий ва маънавий маданияти, халқларнинг бир-бирлари билан ўзаро алоқалари, бир-бирларига таъсирларининг тарихий жараён нукталарини назардан ўтказди. Айниқса халқимиз уй-жойлари, кийим-кечаклари, озиқ-овқатлари, меҳмондўстликлари билан, ўзларига хос турмуш тарзлари билан ажралиб туради. Шу фанининг соҳиби элшунос эса тарихий манбалардан, ўша ҳол аҳолисини билишга ҳаракат қилади, қолaversа ўрганган жойларда кузатишлар олиб боради, кекса отахон-онахонлар билан кўпгина суҳбатларда бўлади.

Ҳамон гап, суҳбат мавзумиз суғалак

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

ҳақида экан, асл суғалак таъми технологияси қандай бўлган? Нима учун Тошкент шаҳри маҳаллаларида дошқозонларда баҳор таъми суғалакка 10-15 килограммлаб пахта ёғи қўшилади. Ёғ қўшиш қачондан бошланган?

Назаримизда Наврўз пайдо бўлибдики унинг тенгдоши сифатида суғалак таъми ҳам тайёрлана бошланган. Унинг тарихи минг-

умуман олганда шу кўнча ҳозирлашиб келинаётган суғалаклардан деярли фарқ қилмас экан. Кези келганда одамлар ўртасида суғалакка шакар солинса керак деган нотўғри тушунишга аниқлик киритгим келди. Кимёгар ва биолог олимларнинг фикрига қараганда суғалак қислотаси билан оддий хашаққа ҳам таъсир қилинса шакарга айланиши мумкин экан. Суғалак учун бу-

Қизиқарли суҳбатлар

СУМАЛАК — ЖЕЖИЖЕЖ ДЕМАК

ёхуд қувватли таом ҳақида

минг йилликларга бориб тақалади.

— Сирасини айтсам, — дея сузида давом этади Билол ака, — турли вилоятларда сафарда бўлганларим, одамлар билан мулоқотларим чоғида суғалакнинг ёғсиз тайёрланиши ҳақида эшитиб юрдим. Зеро, шунчаки гап бўлса керак, деб эътибор қилмасдим. Ёғ соймай тайёрланган суғалакдан тоғли кўрганымдан кейин бундай баҳорий таомнинг тотими ҳам, хосияти ҳам ўзгача эканлигини ҳис этдим, тетиклашгандек бўлдим. Ҳиди ҳам ўзига хос ажралиб туради. Агар тоғлиқлик қадрдоним, раҳматли Абдурахим Умаров қадимий усулда суғалак тайёрлаш жараёнини бориб кўришни тавсия этмаганида мен ҳам шу пайтгача русм бўлиб келатган ёғ солиб пиширилаётган суғалакни «тан» олиб юрареган бўлар эдим. Азалий суғалак тайёрлаш жараёнига қўришга таниқли журналист, «Наврўз» халқроқ хайрия жамғармасининг раиси Дадаҳон Ёкубовни тақлиф этдим. Кун давомида уй бекаси, қизлари ва қўни-қўшни аёлларни суғалак тайёрлаш жараёнини кузатдик, видео тасмаларга ёздик.

— Демак, баҳорий таомнинг ўзига хос қадимий усулда тайёрланишининг шохиди бўлибсиз-да?

— Ҳа, Абдурахим аканинг умр йўлдошлари Умаров аканинг суғалак тайёрлашларини кузатишга тўғри келди. Тайёрланиши

дой ундирилган даврда эса дон қобиғида биастаза, яъни фермент ҳосил бўлар экан. Бундай фермент эса қучли таъсири бўлиб, қўнгина моддаларнинг биокимёвий ўзгаришига сабаб бўлади.

— Сиз айтмоқчи бўлган, яъни ёғ солимай тайёрланган суғалакнинг оддийсида нимаси билан фарқланиши ҳақида гапириб бурсангиз.

— Бугунги кундаги таомнинг қозонга солинувчига бўлган жараёнда деярли фарқ йўқ, деса бўлади. Хусусан, жадлари ё кайроқ бўса бўлади. У яхшилаб совуқ сувда ювилиб, сирли идишда 3 кун ивтилади, суви тортса сув қуйиб турлади. Бугунги бурса бошлаганда сувини тўқиб, тоза тахта устига 1-1,5 сантиметр қалинликда ёйиб устига дона ёйиб қўйлади. Ўртача ҳароратда, ёғру, лекин қуёш нурини тўшмайди ҳолда сакланган, 3-4 кунгача сув севалаб турилса, майса унб чиқди. Майсанинг бўйи 1,5 сантиметрга етганда уни 10х10 сантиметр бўйларга бўлиб келиди туяйлади ёки гўш майдалагичдан ўтказилади. Масаланик озорку сув қўшиб доқдан сузилади. Шарбатини алоҳида олиб қўйлади. Қолган турғини яна сува алаштириб, иккинчи бор сузилади, бошқа тоғорага солиб қўйлади, бу жараён учинчи бор ҳам такрорланади.

Энди суғалакни Умаров аканинг катта қозонга ёғ солимай суғалак тайёрлаши

ҳақида. Оловни ёқиб, қозонни тозаллаб, қўруқ латта билан артиб олинадиган. Қўруқ тиловат қилинади. Фақат ирими учун 30-40 грамм ёғни қозонга қўйиб, атрофича суртиб чиқилади. Кейин биринчи шарбат қозонга қўйилади ва устидан ун солинади ҳамда қўмолари қўмолуғча яхшилаб аралаштирилади. Аталасимон аралашма қайнаб чиққан иккинчи шарбат қўйилади, унинг ҳам қайнашини қўйиб, учинчи шарбат қўйилади. Қайнаган сари қуюқ тортиб бораверади. Суғалакни етилириш учун қўнган сув солинади. Таом тағига олмаслиги учун 10-12 дон селлик тошларни сувда қайнатиб, кейин қозонга солиб юборилади. Суғалак етилиётганда пуфакчалар ҳосил қилиб, ёрила бошлади. Ранги жигарранг тус олиб, муаттар хид атрофни тутади. Қизиги шундаки, бундай усулда тайёрланган суғалак етилириш учун дилманмайди. Демак, вақтдан ютилади. Энди суғалакка ёғ солиниши ёки солинамаслигига келсак, баҳорий таомнинг тарихи узоқ ўтмишга бориб тақалишдан дарак беради. Чунки ёғ эмас, аввал бугун пайдо бўлган бўлиши керак. Қолaversа баъзи вилоятларда ёғсиз суғалак тайёрлайдилар.

— Суғалакнинг халқимиз тилида жөншө деб юртилишига нима дейсиз?

— Бу ҳам бежиз эмас. Аввало икки оғиз жөншө ҳақида. Жөншө — кўп йиллик ўсимлик бўлиб Хитой, Корея, Приморск ва Хабаровск ўлкаларида ёввойи ҳолда ўсади. Ҳозирги вақтда Шимолий Кавказнинг тоғли ерларида, Украина ва Молдова республикаларида маданий ўсимлик сифатида экиладиган қимматбаҳо доривор ўсимлик. Одамнинг умумий тонусига таъсир этиб тетиклантирувчи, руҳлантирувчи шифобахш доридир.

Суғалакни немис олимларидан Эмерсон ва Эванслар бугунги ўсимтасини текшириб, хайратга тушганлар. Немис, бугунги тарихида «токоферол» деб аталувчи модда бўлиб, у нимранг, илашмили, ёғсизон дармондорӣ хусусиятлари билан жөншө, яъни «Е» дармондорисининг ўзи эканлиги аниқланган.

Қувватингиз — суғалакни баҳор фасли кўпроқ истеъмол қилишни азалдан табибларимиз тавсия этиб келадилар. Қадимда савоатли халқимиз бир-бирларини суғалак сайлига тақлиф этганлар. Хаттоки савоб бўлсин деб маҳаллама-маҳалла қўнларини тўлдириб эркалар обхашда икки томонлари тула сатл суғалакларини овоз чиқариб тарқатганлар.

Фасли баҳор — суғалак, Асли баҳор — суғалак, Танга шифо — суғалак, Бир налғ — суғалак.

Сўхбатдош Хондамир СОЛИХОВ.

Қизлар дафтаридан

(Охири. Боши газетанинг 6,8,9,12,21,24,27,29-сонларида).

Энди икки калима сўзни Хусния бону саволидан эшитинг.

Хотам Хусния бону саволига жавоб топмок учун олло таолодин мадад тилаб даст-сахроларни, шаҳар ва қишлоқларни сайр айлаб, бир дам ором олмасдин тараддулар айлар эрди. Ногоҳ бир дарёга етишди, дарё лабидан юриб, тамошо қилиб борур эрди. Дарё яқинида бир кўргонни кўрди. Ул кўргонни тамошо қилиб, бир улуг дарвозага етди, ҳўб нигориндур, пештоқига бул байтни битибдурким «Яхшилиқ дажлағи (дарёга) қил жондин, ажрини ҳақ берур биёбондин». Бу асронни кўриб саждаи шукрона айлади. Гуломгардишга кириб эшик қокди. Эrsa бир заррин камарли гулом чқиди, кўрдиким, мусофир келибдур. Меҳмонхонага олиб кириб ўлтиргизди, зиёфатни ҳаддин оширди. Замони ўтиб эрди яна дастурхон солинди, гуногун таомлар қўйилди, бир марду мўйсафид кириб келди. Хотамга мархабо айлаб, салом берди. Хотам ҳам бул таовезга муносиб жавоби салом қилди. Таомдин фориг бўлгондин сўнгра дедиким, эй навжовон қайди келурсиз ва қаёнга борурсиз, бундай пиеда юрмакдин муддаолари нимадур? — деди. Хотам бошдин-оёк саргузаштини баён айлади. Етти саволи Хусния бонун аслини билиб келурга мутасадди бўлгонини айтди. Иккинчи савол учун чқиб эрдим, бу кун ул саволини сизнинг дарвозангизда битиклик кўрдик. Бу сўзинг аслини менга баён айланг, то мен икки саволдин ўтиб, учинчи саволга кадам қўйсам ажаб эрмас — деди. Агар менинг асли насобиндин сўрасалар — Хотам ибн Тай шох Яманийдурмен, жонимин олло таолонинг йўлида мухтохлар учун фидо қилгондурмен, — деб, сўзини бу навъ анжомга еткурди. Ул мард муноғ хикоя айладиким,мен аввал замонда қарқочлардин эдим, ишим доим ўғриллик эрди, андак касб ҳам қилур эрдим. Ул касбнинг пулидин ҳар

кун икки нон олиб дарёга ташлар эрдим токи жондорлар еб, менинг ҳақимга дуо айлагайлар — деб, умир ўткур эрдим. Қазор, бир касалга чалиндим, ҳалок бўлурга яқин етдим, беҳуд бўлдим. Бул беҳудликда икки навжовон, озода соҳиб жамол йигитларни кўрдим, салом айладилар. Дедиларким бизларни танирмусиз, бизлар ул нондурмиким дарёга ташлар эрдингиз. Энди ёрдамга келдик — деб, кўзимга ажойиботларни кўрсатдиларким, бул ёмон ишларинга тавба қилгил, оллох таолони амрини айлаб, ризосини истагил, ҳудожўй бўлгил,

лар ва фаррошлар, гуломлар ҳаммаси ул атоий илохийдин, ҳамisha эҳсон айламақда дарвозам очик, қўлим бекор эмасдур, то ҳало ҳар кун дарёга икки нон ташлаб, насобани олиб келиб, мухтохларга сарф айларман — деб, хикоясини бу ерга еткур — дедиким, шу сабабдин дарвоза пештоқига ушбу байтни битиб қўйдим. Байт: «Яхшилиқ дажлағи қил жондин, ажрини ҳақ берур биёбондин». Ул пир сўзларини тамом айлаб, уч-тўрт кун Хотамни зиёфатлар айлаб хушнуд қилди. Хотам ул пир бирлан видолашиб Хуснобод йўлини олди, кўп ранж ва машаққатлар чекиб то ўзини Хуснободга олиб, саройга бориб шаҳзода Мунирни кўрди. Хол-аҳвол сўрашиб, бу кечани ўтқардилар. Малика эшитиб дояни юборди. Доя Хотамни таклиф қилиб кетди. Хотам шаҳзода Мунир бирлан маликанинг меҳмонхонасига бордилар, бир кеча-кундуз меҳмон бўлдилар. Хотам воқеотларни дафбар айлаб дояга берди, доя маликага еткурди. Малика номани ўқиб эҳсон ва офаринлар айлади. Доя

Донишмандлар хазинасидан

ХОТАМНИНГ ИККИНЧИ САФАРИ

насибалар гойибдин етар — деб, гойиб бўлдилар. Кўзимни очиб боқсам, касалимдин сихат бўлибдурман. Астойдил тавба қилдим, худойи таолонинг гувоҳ айладиким мин баъд ёмон ишларни қилмаганим — деб. Яна икки нонни дарёга ташлаб келурга бордим. Нон ташлайдиргон еримда, дарёнинг лабидан анча тиллолар бордур, кўриб ҳайрон бўлдим. Мабоодо нарёда кема фарқ бўлиб, биронинг нақдасиндин тўкилиб қолгон бўлғай, шояд эгаси пайдо бўлса топширурман — деб, олиб келдим. Эртаси яна нон олиб бордим, яна ўшанча тилло бордур, яна олиб келдим. То ўн кунгача шул тариқа бўлди, кўп ҳайратда қолдим. Кечаси тушимда ул икки нодир йигитлар дедиларким, ўл дунёлар гойибдин насобадурким, ҳалолдур, то ажал кунингача ҳар кун дарёдин мунча атолар сенга етар. Бу дунёларни захира айлагил фасилбилло сарф айлагил деб, гойиб бўлдилар. Ушбу иморат-

айди, эй ўғлим энди учинчи саволга тайёр бўлиб туринг. Малика амри нечук бўлғай — деб, буларни огоҳ айлаб саройга узатди. Хотам бирлан шаҳзода мунир бул кечани саройда ўтқардилар. Эрта билан маликанинг дояси бир дастурхон ясаб, азба-ройи нонушта деб, бир ҳамён нақдина бирлан икки дона қимматбаҳо зумрад устида бир хатдур, йўл ҳаржи бўлсин — деб, малика паёмини еткурди. Хотам бирлан хушлашиб кетди. Хотам ул иноятномани очиб, мутолаа айлади. Аввал ҳамду худовани таолони айтиб арз айлабдурки, биёбон шаҳрода кўп замонлардин бери бу байтни ўқиб йиллар, асло тинмас. Байт: «Ҳар киши феъл бадни айлади фаш, бўлди ул ўзига ёмон йўлдош». Ул одам нечук ёмон феъл айлабдур, ўзига ёмон бўлибдур. Бу сўзни асли, бу байтнинг маънисиндин огоҳ бўлиб келгайлар. Тўртинчи шарт савол ҳам тайёрдур, нома тамом вассалом.

Тўртун ФАЙЗИЕВ тайёрлаган.

Шифокорларнинг савий-ҳаракатлари, кўйинишлари зое кетди. Фарзанд дунёга келди: 4,5 килограммлик паҳлавон ўғил. Лекин, афсуски, турмуш ўртоғининг, қайнона-қайночасининг орзуларини ушлатираман, деб ўз жонини ҳам гаровга қўйган аёл уч фарзанд — 2 қизу 1 ўғилни қолдириб дунёдан кўз юмди. Ота-она, икки қизалоқ бўлаб қолиб, чақалоқ эса она кўркасини излаб тямланди... Аёл — она ўлимида қим айбдор? Шифокорларнинг шунча тушунтиришлари, аёлга энди фарзанд кўриш мумкин эмаслиги, унинг оқибати албатта фожиага олиб келиши қайта-қайта айтилиши, турмуш ўртоғи ва қайнона-қайночасига айтилган гаплар ҳаммаси фойдасиз бўлди. У «Мен эримга ўғил туғиб беришим керак» деди, эр эса қатъий «Менга ўғил керак!» деб туриб олди. Натижада... 25 ёшли аёлниң ҳаёт гуллари сўнди, бевақт оламдан ўтди.

— Аналар ўлими — бу ҳомиладорликнинг илк даврларидан бошлаб, ҳомиладорлик, туғруқ ва туғруқдан кейинги 42 кун мобайнида бўлган ўлим ҳолати тушунилади, — дейди Тошкент шаҳар Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари Марям Содикова. — Бахтсиз ҳолат ёки тўсатдан ўлим содир бўлиши бунга қирмайди. Бундай бахтсизлик ҳолатларининг асосий сабаблари нимада? Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, ҳар бир она ўлими жамиятимиз, оила ва бола учун фожиадир. Бизнинг асосий мақсадларимиздан бири мана шу фожиянинг олдини олишдан иборат.

Афсуски, Тошкент шаҳрида ҳам бундай ҳолатлар содир бўлмоқда. Ана шундай фожияли воқеаларнинг олдини олишда бошқарма-

мизда аналар ўлимига сабаб бўлган асосий омиллар — аёллар шифокорлар маслаҳати ва йўлнамасига амал қилмаганлар, яъни туғиш мумкин бўлмаган, туғишга мутлақ қаршилик бўлган, туғруқлар орасида интергенетик интентервал сақланмаганлигидир.

Мисол тариқасида шунини айтишим мумкин, Чилонзор туманида яшаган ва 15 ёшлигидан юракдаги туғма порок хасталиғи билан хисобда турган аёл. Туғиш, ҳаттоки ҳомиладор бўлиш унинг соғлиғига ҳудда қатта ҳаф содир. Шифокорларнинг тушунтиришларига қарамай, бу аёл ҳомиладорликка йўл қўйган ва ҳомиладорликнинг 34 ҳафтасида туғруқ жараёнида вафот қилган. Иккинчи, яъни Собир Раҳимов туманида яшовчи аёл ҳомиладорлик-

Мусоҳаба

ФАРЗАНД ОНАСИЗ ҚОЛМАСИН

миз мутахассислари ҳам барча савий-ҳаракатларни амалга оширмоқда. Шифокор ўз масъулиятини чўқур ҳис этишини таъминлаш билан бирга ҳар бир инсоннинг ўз саломатлиғига бўлган эътиборини ошириш ҳам энг асосий вазифаларимиздандир.

1991 йилда республикамизда аналар ўлимининг олдини олиш, туғиш ёшидаги аёлларга тиббий хизматни яхши йўлга қўйиш бўйича бир қанча дастурлар ишлаб чиқилди. Президентимиз ҳам «Соғлом авлод» давлат дастурини бажаришга доир ишларни мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Республика комиссиясининг мажлисида дастурни ижро этиш жараёнида қаратилиши лозим бўлган устувор йўналишлардан бири ҳомиладорлик ва фарзанд туғилиши пайтида она ва бола саломатлигини назорат қилиш, мустаҳкамлаш ва сақлаш эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтилди. Бу, албатта ишимизда дастуруламал бўлмоғи лозим. Ҳар йили тиббиёт ходимлари томонидан ўз олдида қўйилган масалаларни бажариш мақсадида 15 ёшдан 49 ёшгача бўлган туғиш ёшидаги аёллар қўриқдан ўтказилади ва касалликлари аниқланиб, улар соғломлаштирилиб ҳамда истамаган ҳомиладорликнинг олди олинади. Аёл соғлом бўлсагина, соғлом фарзанд кўриш мумкин ва ҳомиладорлик ҳамда туғиш даврида ўлим содир бўлмайди. Аммо тахлиллар шунини кўрсатмоқдаки, аёлларимизнинг 60 фоиздан кўпдаги турли хил экстрогенитал хасталиклар мавжуд, туғиш ёшидаги аёлларимизнинг 5 фоизга яқини ҳомиладорликка мутлақ қаршилик бўлган турли хил касалликларга чалинган. Аинан ана шу аёллар туғруқ жараёнида нобуд бўлишлари мумкин.

67 фоиз аёлларимизда ҳомиладорликка нисбатан нисбий қаршилик бор бўлиб, бундай аёлларни туғруқ жараёни асосатсиз ўтиш учун ҳомиладорлик давригача соғломлаштирилиши лозим, яъни контрацепция воситалари билан таъминлаш керак. Бундан ташқари, олиларимиз томонидан аниқланибди, агарда туғруқлар орасида интервал 3-4 йилгача сақланса, туғруқ оптимал — яъни, 20-30 ёш орасида содир бўлса, соғлом туғилади ва она ҳаёти учун юқори ҳавф туғдирмайди. Тахлиллар шунини кўрсатмоқдаки, пояткти-

нинг сўнгги кунларида шифокорнинг туғруқдан олдинги бўлимга ётиш ҳақидаги тушунтиришларига қулоқ соймай ўз ҳаётига ҳавф содир. У вилотда яшовчи онасиникига кетиб қолган ва натижада туғруқ жараёнида бачадоннинг йиртилиши ҳолати билан туғруқонага келтирилган, кўп кун йўқотган ва оқибати фожиа билан таъми. Агар ана шу аёлларимиз, уларнинг турмуш ўртоқлари, оила аъзолари шифокор маслаҳатига амал қилганида эди, бундай ўта янғичи воқеаларнинг олди олинган бўларди. Энг ачинарлики эса уларнинг бу ҳолатга тушган ҳолда йўл қўйётганидир.

Бўлажақ оналарни мунтазам тиббий ва психологик-педагогик қўриқдан ўтказиб туриш, ёшларга жинсий ва гигиеник таълим-тарбия бериш, уларни оилага тайёрлаш мақсадида шаҳар диагностика марказида ҳелкин-қувларни тиббий қўриқдан ўтказилади. Соғлиқни сақлаш бош бошқармаси, шаҳар хотин-қизлар кўмитаси оналик ва болаликни тиббий муҳофаза қилиш борасида қатор амалий тадбирлар ўтказиб бормоқда. Маҳаллаларда хотин-қизлар ўртасида, айнисқа ҳомиладор аёллар ўртасида тиббиёт ходимлари, тегишли мутахассислар иштирокида туркум суҳбат ва учрашувлар ташкил этилмоқда. Бундай учрашувларда аёлларни тиббий саводхонлигини ошириш, қизларни эрта турмушга беришнинг зарарли оқибатлари, экстрегенитал касалликларни вақтида аниқлаб даволаш ва соғлом турмуш тарзи мавзусида суҳбатлар, савол-жавоблар ўтказилмоқда. Ўйлашимизки, соғлом фарзанд кўрай, болаларимга ўзим бош бўлай деган ҳар бир ота-она ўз соғлиғи ҳақида ҳам вақтида қайғуриши лозим. Агар аёл шифокор назоратидан вақтида ўтиб, ҳомиладорлик даврида унинг маслаҳатларига тўлиқ амал қилса унинг ўзи ҳам, фарзанди ҳам саломат бўлади. Бу борада шифокорлар зиммасида ҳам юзтада масъулиятли вазифалар мавжуд. Ҳар бир аёлга, айнисқа бўлажақ онага нафақат тиббий, шу билан бирга маънавий маслаҳат ва ёрдам бериш ҳам унутмаслигимиз даркор. Шунинг истадидики, ҳеч бир онанинг ҳаёт гули бевақт сўлмасин, оила бекаси, фарзанд онасиз қолмасин. Бу борада сиз аёллар ҳам, биз шифокорлар ҳам масъулиятини унутмайлик.

Суҳбатдош Шарифа ИЛЁСОВА.

Тадбирлар

СЎЛИМ ГЎШАДА — «ПАЛОВХОНТЎРА» ТАНЛОВИ

Яқинда Мирзо Улуғбек туманидаги Ахмад Юнақий маҳалласининг Корасе канал атрофидаги «Сой бўйи» қаҳархонасига шахримизнинг барча туманларидаги фаоллар, уруш ҳамда меҳнат фахрийлари таширф буюриди.

Шу кунни Тошкент шаҳар ва Мирзо Улуғбек тумани ҳокимликлари, Ўзбекистон телерадиокорпорациясининг «Тошкент» студияси ташаббуси билан бу ерда кўш байрам — Қурбон ҳайити ва Наврўз айёми, шунингдек мурувват ўн кунлигига бағишланган «Паловхонтўра» хайрия қўрик-танлови бўлиб ўтди. Йилгиланлар асқичиларнинг ичаккузи хангома-лари, ширк артистларнинг чиқишлари олқишлар билан қутиб олишди. Гуломжон Ёқубов, Нуриддин Хай-

даров, Гўёс Бойтоев, Нуриддин Хамроқулларнинг дилтортар қўшиқлари эса тадбирга ўзгача фазл киритди. — «Паловхонтўра» хайрия қўрик-танловини ташкил этишдан асосий мақсад ошпазларнинг энг мазали миллий таомимизни тайёрлашдаги маҳоратларига яна бир қарра тан бериш, ҳақиқий ўзбекона аънааналарни ри-вожлантиришдир, — дейди Мирзо Улуғбек тумани ҳокими ўринбосари Насрулла Абдувалиев. — Энг муҳими,

Тадбирдан сўнг ошпазлар тайёрлаган мазали таомлар шахримиздаги Меҳрибонлик уйларига тарқатилди.

Дилшод ИСРОИЛОВ.

СУРАТДА: «Паловхонтўра» қўрик-танловидан лавҳа. Рустам Шарипов олган сурат.

Шанбадан шанбагача: мунажжим тавсиялари

ҲАФТАНГИЗ ХАЙРЛИ КЕЛСИН

♦ 18 март — шанба (Ойнинг 12/13 кунин). Бу кеча-кундузнинг ахборот-энергетика таркиби янги хабарлар, билим олиш учун қўлай. Ҳамкорликдаги ҳар қандай ҳаракатлар ва ташаббуслар муваффақият келтиради. Шу кунни ёлғиз қолмасликка ҳаракат қилинг. Жамоа орасида бўлишни талаб этадиган ишларни бажаринг. Шунингдек, бу кун шартнома ва битимлар тузиш учун ҳам қўлай ҳисобланади.

Қонни тозалашга қаратилган муолажалар тавсия этилади.

♦ 19 март — якшанба (Ойнинг 13/14 кунин). Ҳар қандай муҳим ишни бошлаш учун бу кун жуда омадли бўлади. Бошлаган ҳар қандай ишингиз ажойиб натижа билан якунланади. Қўтилмаган юрак сиқилиши, безовталик, қандайдир хавотирлик босиб келиши мумкин. Бундай кўнгилсиз ҳиссийётларни миянгиздан қувиб чиқаринг. Акс ҳолда улар сизни анча вақтгача таъжиб этиши мумкин. Агар диққангизни сизни тарк этмаса — катта жисмоний куч-қувват талаб этадиган иш билан шугуллангил — шунда ҳаммаси ўз-ўзидан ўтиб кетади.

Тери-таносил хасталикларини даволаш, косметик муолажалар, игна қўйиш яхши самара беради. Овқат ҳазм қилиш аъзолари нозиклашади.

♦ 20 март — душанба (Ойнинг 14/15 кунин). Бу кеча-кундузда Ойнинг таъсир кучи анча оғир бўлади. Одам танбалликка мойил бўлади, таъсирчан бўлиб қолади, ақсарият ёт ва ҳалокатли таъсирларга берилувчанлик кузатилади. Ўз хатти-ҳаракатларининг қаттиқ назорат қилиб боришга интилинг. Бу кунни холироқ жойда ўтказганингиз майкул.

Жағ-юз ва пластик операциялар ўтказиш яхши самарали бўлади. Корин бўлимида жарроҳлик муолажалари тавсия этилмайди. Тушларингиз ўнгидан келади, шунинг учун уларни яхшилаб эслаб қолишга интилинг.

♦ 21 март — сешанба (Ойнинг 15/16 кунин). Бу кеча-кундузда Ойнинг таъсир кучи табиат билан ҳаммадан бўлади. Энг осийошлар кунлардан бири бўлади бу кун. Мусикини баяндаб қўйиш, ёмон хатти-ҳаракатлар қилиш, одамларнинг гашига тегишдан тийилинг. Атрофдаги тинч-осийош таллика рахна солиш бу ишни қилганлар учун ҳалокатли бўлишини унутманг. Уй-ўзгор ишлари билан, айнисқа, ҳовли-жойларни тозалаш билан машғул бўлиш фойдали.

Умумий саломатлигингиз ёмонлашиши

мумкин. Юракни зўриқтирувчи оғир ишларни қилманг.

Редиса, турп, шолғом, лавлагини экиш мумкин.

♦ 22 март — чоршанба (Ойнинг 16/17 кунин). Шу кеча-кундузнинг ахборот-энергетика таркиби атраф-муҳитга оғир ҳаммадан бўлади. Бу куннинг тинч ва осийошталлигини бузишга интила кўрманг. Баланд овозда гаплашиш, бировлар билан бахслашиш ярамайди. Покинали билан боғлиқ ишларни — полларни артиш, кир ювиш, уйни бошдан-оёқ кўтариш ишларини бажариш фойдали бўлади. Мўмин-қобил, камтарин бўлишга интилинг, мансаб йўлидаги ортиқча интилишларингизни бир чеккага суриб туринг.

Юқори нафас олиш йўллари ва ўпкани даволаш тавсия этилади.

Тушларингиз асаблар таранглигини бўшаширади, ҳатто баъзи хасталиклардан халос этиши мумкин.

Лавлаги ва пиёз уруғини сепиш мумкин. Бу ишни 23 ҳамда 24 март кунлари бажарсангиз ҳам бўлади.

♦ 23 март — пайшанба (Ойнинг 17/18 кунин). Агар диққат билан назар солсангиз — атраф дунё худди кўзгудайдек сизнинг асл моҳиятигизни кўрсатиб беради. Мабоодо, сизни мақташса — бемалол гурурланишингиз мумкин — Сиз шундай тахсинга лойиқсиз. Агар бирор ёқимсиз гап эшитиб қолсангиз ҳам — жажингиз чикмасин — зеро, бу фикр ҳам ҳақиқатни билдиради. Ойнинг шу кунги таъсир кучи одамни дангасга қилиб қўяди. Хавотирланадиган жойи йўқ — яхшиши, дам олиб, ўз-ўзингиз ҳақингизда, ҳаётингиз тўғрисида мушоҳада юритинг.

Шу кунни айнисқа, ошқозон ва жигар заифлашади. Овқатлар тановвулида ахтиёр-қўлинг, яхшиси — парҳезга риоя этинг. Тушларингиз башоратли бўлиб, ўзингиз ҳам кўпинча ўйламаган нарсаларингиз ҳақида хабар беради.

♦ 24 март — жума (Ойнинг 18/19 кунин). Бу кеча-кундузги Ойнинг таъсир кучи инсон учун нуқуллай бўлади. Хатого йўл қўйманг ва биронинг таъсирига тушиб қолманг. Бу кун ҳеч қим билан мулоқот қилманг, агар иложи бўлса — телефон кўнгиригига ҳам жавоб қилманг. Хайлини (яна ҳам яхшироғи — масжидда) қилган гуноҳларингиздан тавба қилинг, ҳафа қилган одамларингиздан узр сўранг.

Шамоллаш ва юкумли хасталикларнинг зўрайиши эҳтимолли бўр.

Мухтабар АХМЕДОВА тайёрлаган.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

♦ АСПИРИННИ немис кимёгари Феликс Хорман ишлаб чиққан. Аспирин 90 ёшдан ошди. Россияда уми А. П. Чехов оммалаштирган эди. Узининг шифобахш умри давомиди иссиқлик туширувчи бу дорининг янги-янги хос-салари кашф қилинган.

Хозир инсоният йилга 100 миллиард дона аспирин таблеткасини турли усулда ва номда истеъмол қиларкан.

♦ ХАЙВОНОТ БОҒИ. Сайёрамиздаги энг қадимий ҳайвонот боғи эраимиздан аввалги I асрда Рим императори Август буйруғи билан ташкил этилган. Унда ҳаётнинг турли мамлакатларидан келтирилган 3500 жонивор яшаган.

♦ БИР ДАВЛАТДАГИ ЮЗ ХИЛ ЙИЛНОМА. Хиндистонда юзга яқин турли йилномалардан фойдаланилади. Дехоли ҳар бир шатнинг вақтни ҳисоблашда ўз хисоб-китоби бор. Уларда йилнинг бошланишдан тортиб, кунлар, ойларнинг номлаиши ҳам турлича. Ягона йилнома-ни яратишга эса аспир оша аънана бўлиб қолган одатлар йўл қўймайди.

Мухаббат ҲАБИБУЛЛАЕВА тайёрлади.

Бошқотирма

Бўйига: 1. Мусулмонларда муқаддас деб ҳисобланадиган жой. 2. Муҳаммад ҳаёти, фаолияти ва кўрсатмалари ҳақидаги ривоятлардан иборат муқаддас манба. 4. Ислом тақвимида ҳафтанинг охири, улуг кун. 5. Ислон аънанасида мусулмон қўшинлар кўлга туширган ўлжаларнинг бешдан бир қисми. 6. Масжидда азон айтиб, намозга қорловчи шахс. 8. VIII асрнинг иккинчи яримида Мовароуннаҳрда Араб ҳалифалиғи ҳукмронлигига ва ислон динининг киритилишига қарши халқ ҳаракатининг бошлиғи. 9. Ислоннинг беш асосий руқулари. 10. Ислон динида Оллох сифатларидан бири. 11. Илоҳий кунлардан кўрсатма олган, деб эътиқод қилинадиган шахсларнинг умумий номи. 14. Ислон динида «нариги дунё» ҳақидаги тушунча. 19. Ҳижрий йил ҳисобининг муқаддас ойн. 20. Ҳадисларни тўплаш ва тартибга солиш билан шугулланган йирик илоҳий қисм, муқаддас. 23. Диний тасаввуфларга кўра инсоннинг руҳий моҳияти. 24. Муқаддас зот. 26. Илтифот, олижаноблик. 27. Афсонавий пайгамбар. 28. Шалларда ўтказиладиган мотом маросимлари кунлари. 29. Мусулмонлар орасида тарқалган диний тасаввуфга кўра инсон руҳи.

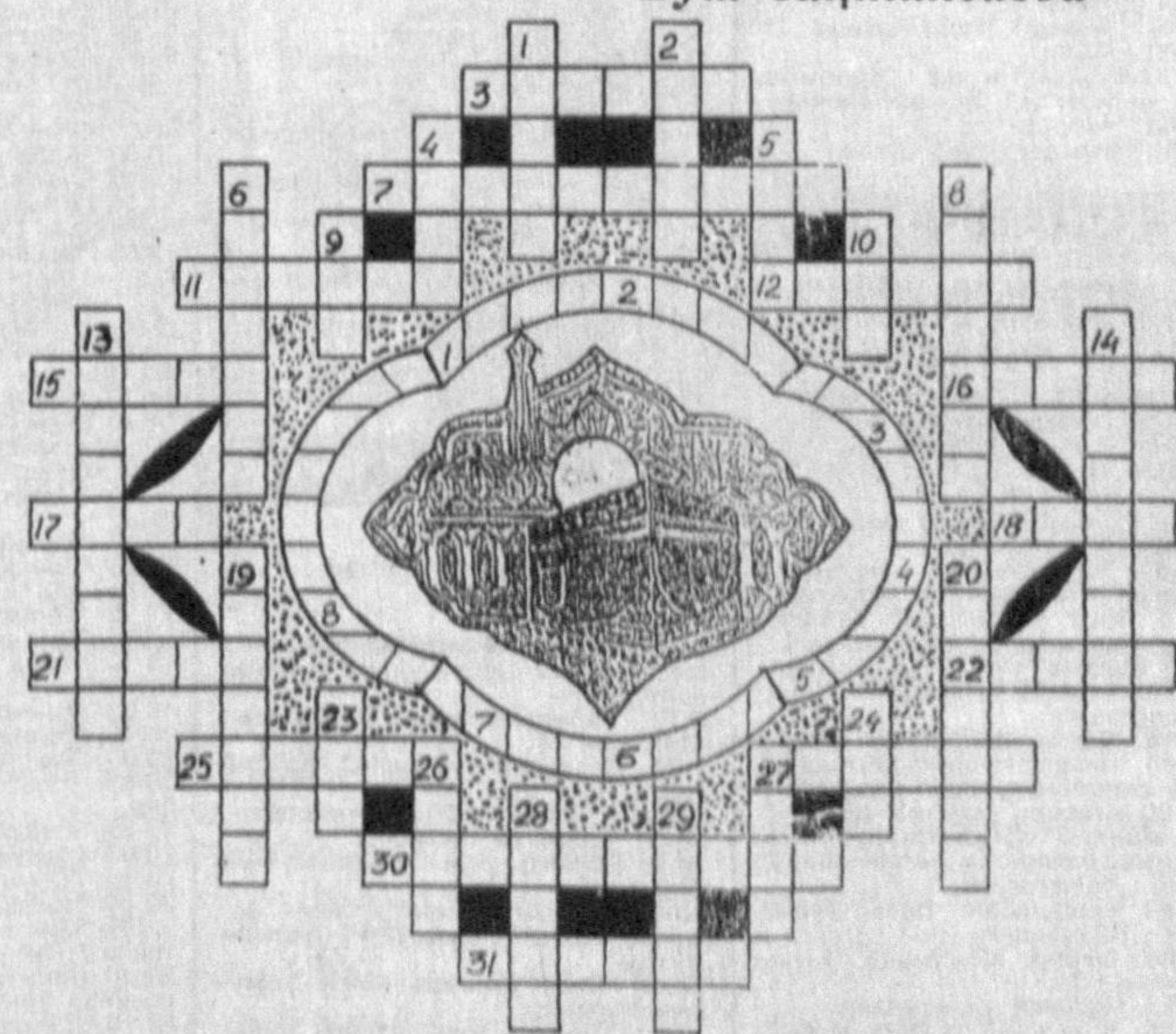
ЭНИГА: 3. Ислон динида ҳуқуқ системаси. 7. «Қуръон»да тўрт бош фаршиятнинг умумий номи. 11. Ислон илоҳиётида бирор ишга худодан ривож тилаш, оқ фотиҳа бериш. 12.

Хайр-эҳсон. 15. Ислонга хос, бажа-рилиши фарз ҳисобланган ибодат шакли. 16. Турмуш қуришининг ислонга хос диний шакли. 17. Ислон дини тарқалган мамлакатларда билимдон кишилар, уламолар ўнвони. 18. Аҳолисининг 65 фоиздан кўпроғи мусулмонлар ташкил қилган Африкадаги давлат. 21. Ислон илоҳиётининг илк шакли. 22. Суфийлар хияятдан, ўзбеклар орасида жанда деб аталган устки кийим. 25. Ислонда тўрт бош фаршиятдан бири, диний ақиқага кўра жон олувчи фаришта. 27. Масжид ва мадрасалар ёнида ёки уларга туташ қурилган бино, иншоот. 30. Кўп динларда учрайдиган оловга тоғлиниш маросими иштирокчиси. 31. Макка шаҳри шарқидида тепалик номи.

Чайворда:

1. Бир йилда икки бор нишонланадиган байрам. 2. Рамазон ойи давомида ўқиладиган намоз. 3. Ислон мифологиясидаги афсонавий шахс. 4. Ислоннинг «дин асослари»га қирган бешта маросим талабларидан бири. 5. Мусулмонларда янги туғилган болага исм қўйиш муносабати билан ўтказиладиган маросим. 6. Намоз вақтини эълон қилиш ва унга даъват этиш. 7. Ўзларини Муҳаммад авлодларидан деб ҳисоблайдиган саййидлар жамоаларининг етакчилари лавозими. 8. Афсоналарга асосланиб, келажак ҳодисаларнинг олдинида айтиш. 9. Тузувчи Шавкат ҲИДОЯТОВ.

Бўш вақтингизда

ГАЗЕТАНИНГ 10 МАРТ СЕНИДА ЧИКҚАН
БОШҚОТИРМАНГ ЖАВОБЛАРИ:

Диагональ бўйича: 1. Лавҳа. 2. Чангқовуз. 3. Корсарой. 4. Помир. 5. Уганда. 6. Охангарон. 7. «Хиндистон». 8. Сандал. 9. Монако. 10. Мавсум. 11. Булоқ. 12. Равок. 13. Уламо. 14. Довот. 15. Воҳидов. 16. Адмирал. 17. Сепаратор. 18. Келес. 19. Кулол. 20. Жавзо. 21. Патир. 22. Самарқанд. 23. Пергамент. 24. Узангич. 25. «Арабат». 26. Билагузук. 27. Оқаяма. 28. Заққум. 29. Тонна. 30. Унгу.

